

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 15.9.2014
COM(2014) 575 final

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE CONSILIU ȘI PARLAMENTUL EUROPEAN

Spațiul european de cercetare

Raport intermediar de activitate 2014
{SWD(2014) 280 final}

1. INTRODUCERE

Spațiul european de cercetare: factor-cheie în procesul de generare de cunoștințe

Obiectivul Spațiului european de cercetare (SEC) a fost adoptat în contextul Consiliului European din martie 2000 și se înscrie în cadrul Tratatului de la Lisabona din 2007. Este vorba despre crearea unui „spațiu de cercetare unificat, deschis spre lume, bazat pe piața internă, în care cercetătorii, cunoștințele științifice și tehnologia circulă liber și prin intermediul căruia Uniunea și statele sale membre își consolidează bazele științifice și tehnologice, competitivitatea și capacitatea de a aborda în mod colectiv marile provocări”¹.

În 2011, Consiliul European a invitat factorii implicați la nivelul UE, al statelor membre și al părților interesate să acopere lacunele restante și să finalizeze SEC până în 2014, pentru a crea o piață unică autentică a cunoașterii, cercetării și inovării.

Comunicarea din 2012 intitulată „Un parteneriat consolidat al Spațiului european de cercetare pentru excelență și creștere” (denumită în continuare Comunicarea privind SEC)² identifica cinci direcții prioritare de acțiune: creșterea eficacității sistemelor naționale de cercetare, optimizarea cooperării și a concurenței la nivel transnațional, deschiderea pieței muncii pentru cercetători, promovarea egalității între femei și bărbați și integrarea acestei dimensiuni în cercetare și optimizarea difuzării, accesibilității și transferului de cunoștințe științifice, inclusiv prin intermediul SEC digital. În completarea acestui parteneriat, în 2012 Comisia a adoptat alte două comunicări intitulate „Către un acces mai bun la informațiile științifice: sporirea beneficiilor rezultate din investițiile publice în cercetare”³, respectiv „Consolidarea și concentrarea cooperării internaționale a UE în domeniul cercetării și al inovării: o abordare strategică”⁴.

Principiile SEC au fost complet integrate în inițiativa emblematică „O Uniune a inovării” din Strategia Europa 2020 pentru stimularea creșterii economice și a locurilor de muncă.

Pe baza raportului intermediar de activitate privind SEC din 2013, prezentul raport sintetizează progresele realizate în vederea finalizării SEC, iar documentul de lucru al serviciilor Comisiei care îl însoțește, „*Date și cifre*” (denumit în continuare „*Date și cifre*”) oferă o analiză mai detaliată.

Având în vedere dimensiunea pieței interne a SEC și impactul său asupra investițiilor în cercetare și inovare, prezentul raport constituie totodată un răspuns la Agenda strategică pentru Uniune într-o lume în schimbare, convenită de statele membre în cadrul reuniunii Consiliului European din iunie 2014, în special în ceea ce privește prioritatea „O Uniune a locurilor de muncă, a creșterii economice și a competitivității”.

¹ COM(2012) 392 final.

² Idem.

³ COM(2012) 401 final.

⁴ COM(2012) 497.

2. PRINCIPALELE CONSTATĂRI ALE CELUI DE-AL DOILEA RAPORT INTERMEDIAR DE ACTIVITATE PRIVIND SEC

Raportul intermediar de activitate din 2014 oferă o imagine de ansamblu a progreselor înregistrate în ceea ce privește prioritățile SEC în toate statele membre și în câteva țări asociate⁵. Raportul intermediar din 2013 prezintă o imagine generală asupra contextului politic, a măsurilor întreprinse și a primelor rezultate. Raportul intermediar din 2014 prezintă măsurile noi și măsurile actualizate adoptate la nivel național și, pentru prima dată, le compară cu implementarea acțiunilor privind SEC întreprinse la nivel național de către organizații de finanțare a cercetării și de către organizații care desfășoară activități de cercetare.

2.1. Creșterea eficacității sistemelor naționale de cercetare

Îmbunătățirea calității în ceea ce privește dezvoltarea de strategii de cercetare și inovare și procesul de elaborare a politicilor constituie una dintre cele trei axe ale reformei identificate de Comisia Europeană în comunicarea sa pe tema „Cercetarea și inovarea ca surse de reînnoire a creșterii”⁶ în vederea ameliorării calității cheltuielilor publice pentru cercetare și inovare. Raportul *Date și cifre* arată că sistemele naționale de cercetare s-au aliniat într-o măsură mai mare priorităților SEC. Practic, toate statele membre au adoptat o strategie națională cu privire la cercetare și inovare.

Există încă diferențe considerabile între statele membre în ceea ce privește modul în care sunt alocate fondurile pentru cercetare. Deși în toate țările finanțarea are un caracter concurențial și se axează pe proiecte, amploarea sa variază în mod semnificativ variind de la o țară la alta.⁷ Evaluarea reciprocă se practică în toate statele membre, însă nu există standardele convenite cu privire la principiile fundamentale ale acestui tip de evaluare la nivel internațional.

Corelarea evaluării instituționale a performanței cu finanțarea instituțională este, de asemenea, un instrument puternic de promovare a concurenței în domeniul cercetării și de creștere a eficacității cheltuielilor naționale. Într-adevăr, în timp ce 12 state membre indică faptul că au adoptat politici de alocare a finanțării instituționale pe baza performanțelor obținute, această abordare pare să fie aplicată pe scară mai largă în practică, și anume de către agențiile de finanțare din 16 state membre⁸.

2.2. Optimizarea cooperării și a concurenței la nivel transnațional

Abordarea în comun a marilor provocări

Cooperarea transnațională între statele membre la nivel de programe este în creștere și face parte din strategiile naționale a 16 state membre. Inițiativele de programare în comun (IPC) contribuie din ce în ce mai mult la alinierea programelor și activităților naționale la agendele

⁵ Este vorba despre Elveția, Norvegia, Islanda, Muntenegru, Serbia și Turcia.

⁶ COM(2014) 339 final.

⁷ Raportul *Date și cifre*, secțiunea „Competition for public funding”.

⁸ În plus, aproape 70 % dintre instituțiile reprezentate în studiul privind SEC din 2014 aparțin unor organizații a căror finanțare este condiționată de o evaluare instituțională.

comune stabilite la nivelul UE pentru a răspunde provocărilor societale. Mai multe state membre au început să elaboreze planuri de acțiune, foi de parcurs și strategii naționale în domeniul IPC la care participă, cu scopul de a-și consolida angajamentul față de agendele strategice de cercetare ale IPC.

Atenția strategică acordată cooperării internaționale ocupă, de asemenea, un loc din ce în ce mai important pe agenda politică. Nouă state membre au adoptat dispoziții specifice pentru promovarea cooperării științifice internaționale.

Infrastructuri de cercetare

Pentru dezvoltarea și implementarea infrastructurilor de cercetare, 22 de state membre au adoptat foi de parcurs privind infrastructurile naționale de cercetare. Cinci dintre acestea au fost actualizate din 2013 încoace. Cu toate acestea, foile de parcurs naționale nu indică în mod sistematic legăturile cu foaia de parcurs a Forumului strategic european privind infrastructurile de cercetare (ESFRI), nici angajamentele financiare luate în ceea ce privește dezvoltarea de infrastructurilor de cercetare identificate de ESFRI și a altor infrastructuri de cercetare la scară mondială.

Finalizarea și lansarea construcției a cel puțin 60 % dintre proiectele incluse în foaia de parcurs a ESFRI până în 2015 este în curs de realizare⁹. Consiliul Competitivitate din mai 2014 a aprobat cea mai recentă versiune a priorităților cu privire la proiectele din foaia de parcurs a ESFRI, fapt care va permite statelor membre și Comisiei să acorde sprijin suplimentar în vederea atingerii acestui obiectiv.

Intrarea în vigoare a Regulamentului privind Consorțiul pentru o infrastructură europeană de cercetare (ERIC) în 2009 a permis înființarea și exploatarea în comun a șapte infrastructuri de cercetare de interes european. Perspectiva înființării a aproximativ 15 consorții până în 2015 indică o dinamică accelerată în acest domeniu.

2.3. Deschiderea pieței muncii pentru cercetători

Cu toate că numărul de doctoranzi din UE continuă să crească, datele existente sugerează că aceștia nu dețin competențele necesare pentru a lucra în afara mediului academic¹⁰. Punerea în aplicare a principiilor pentru studii doctorale inovatoare din 2011 de către statele membre și de către instituții îi ajută pe cercetători să dobândească noi competențe și le sporește capacitatea de inserție profesională, în special în afara mediului academic. În timp ce 45 % dintre cercetătorii din UE activează în sectorul privat, numai 10 % dintre doctoranzi declară că au beneficiat de cursuri de formare în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală și al antreprenoriatului.¹¹ Unele state membre au făcut uz de fondurile structurale disponibile pentru a cofinanța noile structuri de învățământ de doctorat. În plus, recrutarea deschisă

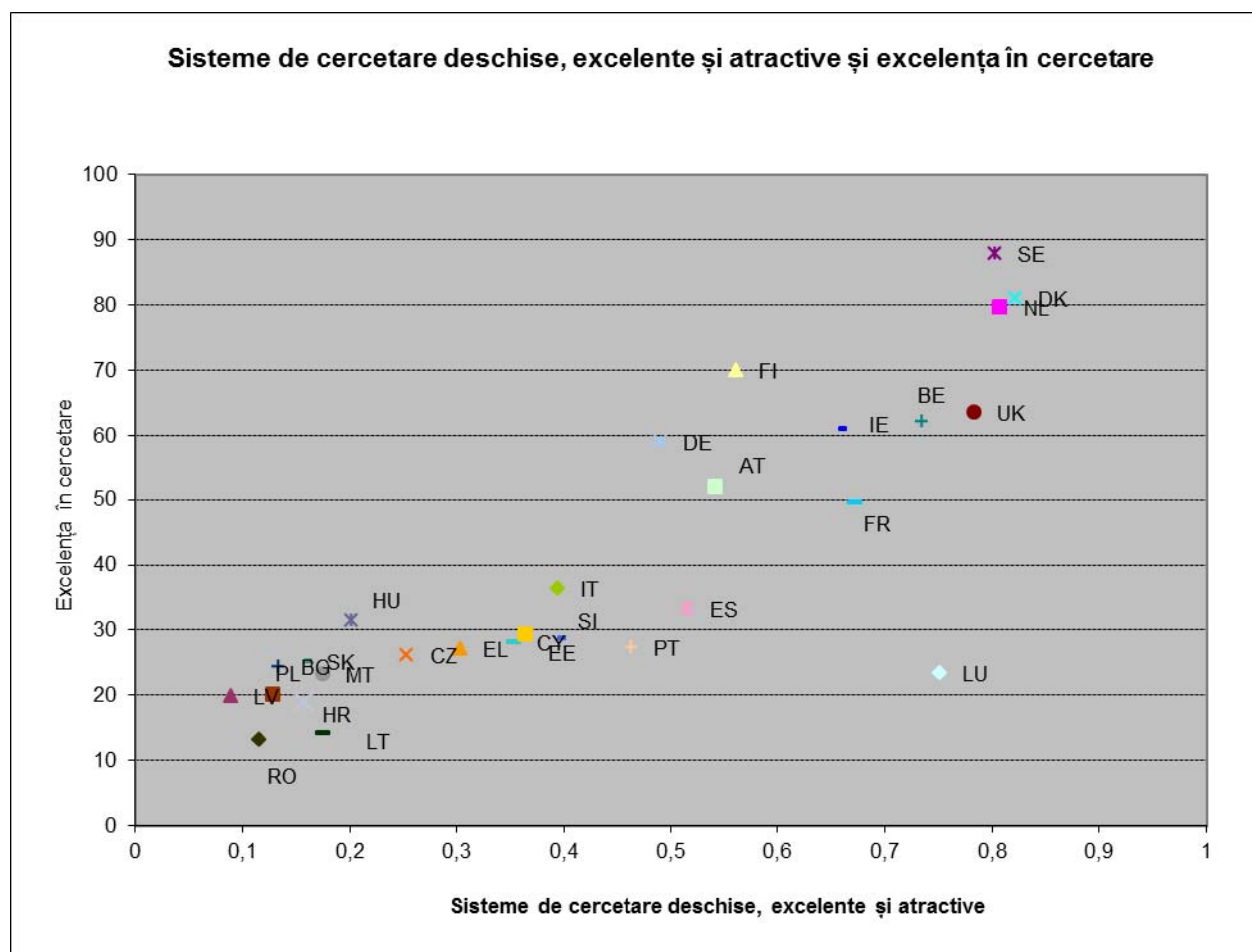
⁹ În conformitate cu angajamentul 5 din cadrul inițiativei emblematice „O Uniune a inovării”.

¹⁰ Studiul MORE II http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/research_policies/more2/Final%20report.pdf

¹¹ Studiul MORE II. Este din ce în ce mai acceptat faptul că doctoranzii de astăzi sunt pregătiți nu numai pentru o carieră academică, ci și pentru a-și construi o carieră în afara mediului academic. Acest lucru presupune capacități de adaptare la un alt mediu, dezvoltarea de noi competențe, precum și cursuri de formare adecvate.

permite institutelor de cercetare să angajeze cei mai buni cercetători în toate etapele carierei lor și încurajează o mobilitate geografică eficientă. Impactul cercetătorilor mobili asupra cercetării este cu aproape 20 % mai mare decât cel al cercetătorilor nu s-au mutat niciodată în străinătate¹².

Conform datelor existente, deschiderea și inovarea merg mână în mână, altfel spus țările cu sisteme de cercetare deschise și atractive¹³ au rezultate foarte bune în materie de inovare.

Sursa: Calculele DG Cercetare și inovare bazate pe tabloul de bord al Uniunii inovării 2014.

Statele membre¹⁴ au convenit să instituie un grup de lucru în colaborare cu părțile interesate în vederea dezvoltării unui set de instrumente pentru o recrutare deschisă, transparentă și fondată pe merite, pe baza bunelor practici. Potrivit datelor, câteva state membre, precum Austria, Italia și Polonia, au adoptat reglementări naționale conform cărora orice post vacant într-o instituție publică de cercetare trebuie să fie publicat pe un site internațional de locuri de

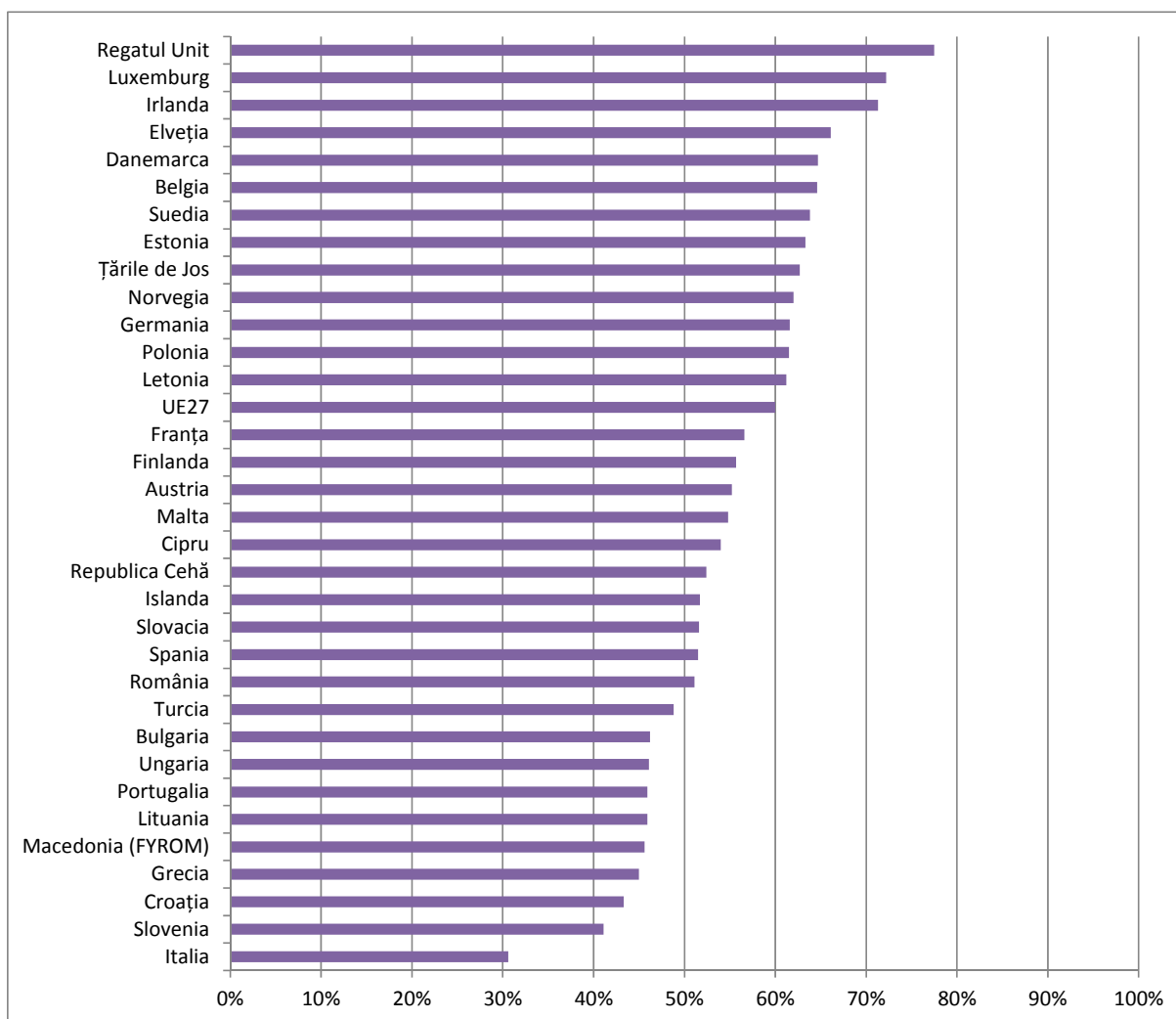
¹² Raportul *Date și cifre*, secțiunea „Open, transparent and merit based recruitment of researchers”

¹³ Pe baza următorilor trei indicatori ai tabloului de bord al Uniunii inovării: copublicații științifice internaționale, publicații științifice care se încadrează în procentul de 10 % cele mai citate publicații și doctoranzi din afara UE.

¹⁴ În cursul unui seminar consacrat schimbului de experiență organizat în 2014 de Comitetul pentru Spațiul european de cercetare și inovare (ERAC).

muncă în domeniul cercetării, de exemplu pe EURAXESS Jobs¹⁵. În 2013, pe EURAXESS Jobs au fost publicate peste 40 000 de locuri de muncă în domeniul cercetării în peste 7 500 de instituții, ca rezultat al colaborării mai multor portaluri importante de locuri de muncă. Cu toate acestea, între statele membre există în continuare mari discrepanțe în ceea ce privește practicile de recrutare deschisă. A se vedea graficul de mai jos.

Ponderea cercetătorilor din cadrul universităților care sunt mulțumiți de măsura în care locurile de muncă disponibile în domeniul cercetării sunt promovate și anunțate publicului de către instituția lor, Europa, 2012 (%)

Sursa: Studiul MORE II.

2.4. Egalitatea dintre femei și bărbați și integrarea acestei dimensiuni în cercetare

Chestiunile legate de egalitatea dintre femei și bărbați în domeniul cercetării și al inovării au devenit din ce în ce mai prezente pe agendele politice la nivel național, european și internațional, precum și în cadrul organizațiilor de cercetare. Inițiativele axate pe ofertă, adresate femeilor care activează în domeniul științific, sunt treptat completate de politici axate pe cerere, care vizează schimbări instituționale la nivelul organizațiilor de cercetare, cu efecte structurale pe termen lung. În peste jumătate din statele membre au fost adoptate reglementări

¹⁵ jobs.euraxess.org

și/sau strategii naționale specifice privind egalitatea de gen în domeniul cercetării publice. Raportul *Date și cifre* evidențiază corelații semnificative între măsurile luate la nivelul organizațiilor care desfășoară activități de cercetare, printre care se numără planurile privind egalitatea de gen, și existența unor legi, strategii și/sau stimulente naționale menite să încurajeze schimbările instituționale¹⁶.

Cu toate acestea, ritmul schimbărilor este prea lent și există încă numeroase diferențe de la o țară la alta. Persistența prejudecăților de gen în viața profesională, dezechilibrul dintre femei și bărbați în funcții de decizie, precum și lipsa unei dimensiuni de gen în programele de cercetare rămân provocări la ordinea zilei. Sunt necesare mai multe eforturi comune și strategii sistemice care să vizeze schimbări instituționale pe termen mai lung în cadrul sistemului european de cercetare.

2.5. Optimizarea difuzării, accesibilității și transferului de cunoștințe științifice, inclusiv prin intermediul SEC digital

Accesul liber la publicații și date

Un număr din ce în ce mai mare de universități, centre de cercetare și agenții de finanțare din întreaga Europă se declară în favoarea accesului liber la publicațiile care prezintă rezultatele cercetărilor și la date referitoare la acestea. Organizațiile părților interesate au fost foarte active prin intermediul platformei dedicate părților interesate din cadrul SEC, înființată ca răspuns la comunicarea din 2012. Până în prezent, 20 de state membre au adoptat măsuri specifice pentru a sprijini accesul deschis la publicațiile de cercetare, dar numai cinci au dispoziții specifice privind accesul liber la datele din acest domeniu. O atenție deosebită a fost acordată de către statele membre, în cadrul ERAC, reutilizării datelor din domeniul cercetării, deoarece în această privință continuă să existe obstacole reale sau subiective, inclusiv de ordin juridic, tehnic, financiar, legate de încredere sau de natură socioculturală.

Cu toate acestea, politicile, inițiativele și practicile naționale sunt încă fragmentate, iar unele dintre acestea nu reflectă corespunzător definiția dată de UE liberului acces¹⁷.

Transferul de cunoștințe și inovarea deschisă

Statele membre continuă să dezvolte și să pună în practică strategii naționale de transfer de cunoștințe, în principal printr-o mai bună recunoaștere și prin mai mult profesionalism în ceea ce privește activitățile de transfer al cunoștințelor, prin consolidarea rolului birourilor de transfer al cunoștințelor și prin măsuri de facilitare a interacțiunii și dezvoltării de parteneriate strategice și programe comune de cercetare între universități și întreprinderi, inclusiv IMM-uri. Aceste măsuri permit o mai bună integrare a rezultatelor activităților de cercetare pe piață. Deși majoritatea statelor membre au introdus mecanisme eficiente de sprijin politic pentru

¹⁶ Raportul *Date și cifre*, secțiunea „Gender equality and gender content in research”.

¹⁷ Liberul acces poate fi definit ca fiind practica de a furniza acces online gratuit la informații științifice. În contextul cercetării și dezvoltării, liberul acces se axează în general pe accesul la „informațiile științifice”, care se referă la două categorii principale: articole referitoare la cercetări științifice care au făcut obiectul unor evaluări *inter pares* (publicate în reviste de specialitate) și date rezultate din cercetări științifice (care stau la baza unor publicații și/sau date brute).

transferul de cunoștințe, jumătate dintre statele membre nu acordă acestor activități sprijinul financiar necesar.

SEC digital

Infrastructurile care garantează accesul la cunoștințe, bazate pe rezultatele cercetărilor finanțate din fonduri publice, și asimilarea lor în virtutea liberului acces nu sunt suficient de dezvoltate în ansamblul Uniunii Europene. În interesul utilizării eficiente a resurselor, statele membre ar trebui să-și accelereze eforturile pentru a-și uni forțele și a pune în aplicare strategii comune pe baza activității existente, astfel încât să valorifice la maximum investițiile actuale în infrastructurile de date instituționale naționale și legate de diferite discipline.¹⁸ Aceste strategii ar putea include și eforturi îndreptate către încurajarea opțiunilor de publicare necomerciale cu acces liber.

2.6. Aspecte intersectoriale: integrarea dimensiunii internaționale în toate prioritățile SEC

Este importantă integrarea unei dimensiuni internaționale în toate prioritățile de dezvoltare ale SEC. În acest fel, Europa își va consolida poziția de centru important de cercetare la nivel mondial, va atrage și va păstra cei mai buni cercetători, își va menține competitivitatea și va încuraja cooperarea în viitor cu parteneri internaționali din domeniul cercetării.

2.7. Respectarea prevederilor referitoare la SEC

Nu există o singură modalitate de a edifica SEC. Ritmul și gradul de implementare depind foarte mult de contextul național și se bazează pe politicile specifice adoptate la nivelul statelor membre.

Punerea în aplicare a SEC variază de la o organizație de cercetare la alta. Raportul *Date și cifre* cuprinde date referitoare la organizații grupate în funcție de gradul de „conformitate” cu acțiunile SEC¹⁹ propuse în comunicarea din 2012. Au fost identificate două grupe principale: organizațiile „conforme”, care respectă principiile SEC și au implementat deja toate acțiunile propuse, și organizațiile „semi-conforme” cu SEC, care nu au implementat acțiunile respective sau au făcut-o doar într-o măsură limitată. Analiza arată că instituțiile conforme predomină în majoritatea statelor membre, cu excepția a șapte țări (unde proporțiile sunt similare sau unde predomină organizații semi-conforme cu SEC). Organizațiile mici²⁰ par să fie mai puțin conforme cu SEC decât organizațiile mari²¹.

În plus, gradul de punere în aplicare a diferitelor acțiuni SEC era variabil între cele două grupe. De exemplu, graficul de mai jos indică faptul că, în cadrul grupei de organizații conforme cu SEC, aproape 90 % dintre acestea includ în mod frecvent cerințele minime atunci când își publică posturile vacante, în timp ce la nivelul grupei organizațiilor semi-

¹⁸ COM(2012) 401 final.

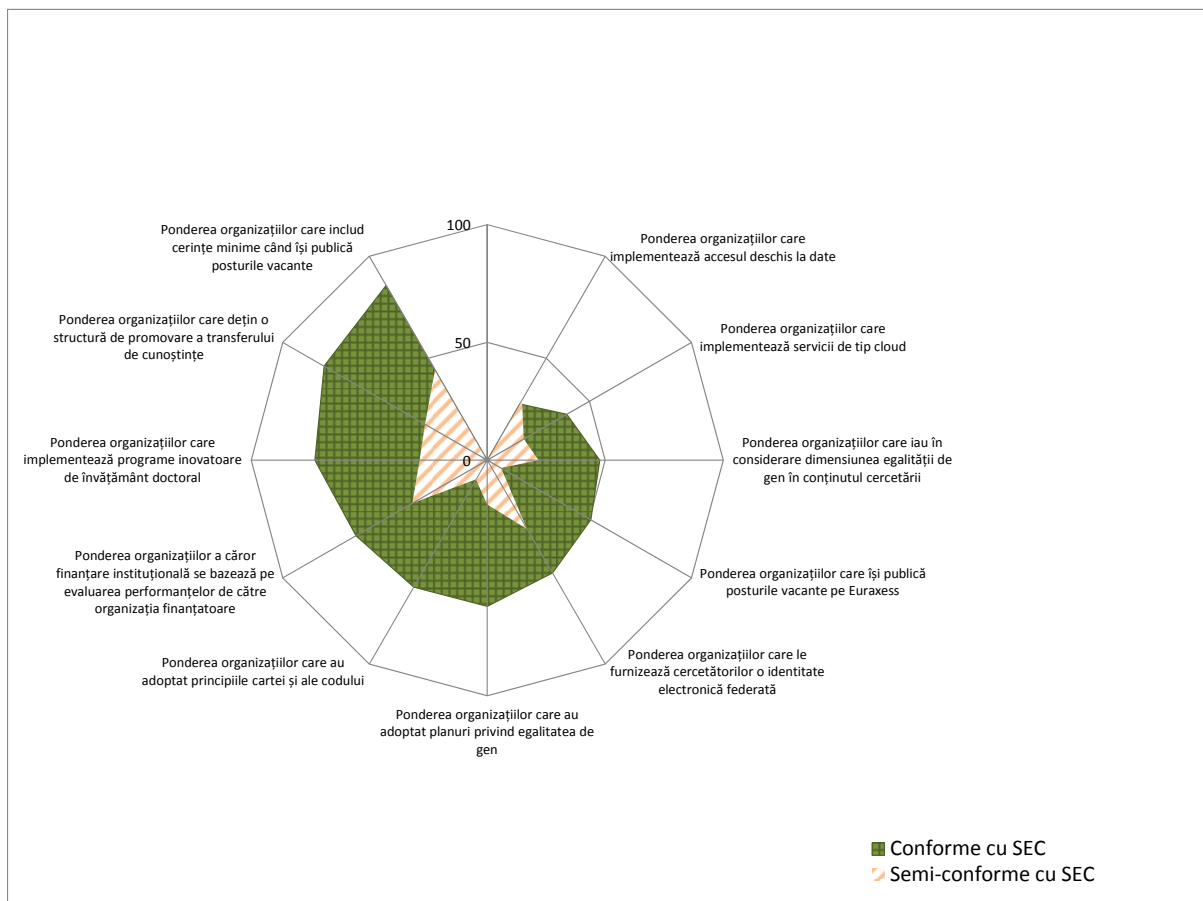
¹⁹ Acțiunile avute în vedere nu sunt corelate. Numai acțiunile care diferențiază punerea în aplicare a SEC au fost incluse în analiză.

²⁰ Și anume, sub 300 de cercetători pentru universități și sub 100 de cercetători pentru instituțiile de cercetare.

²¹ Raportul *Date și cifre*, secțiunea „Why ERA?”

conforme mai puțin de 50 % dintre organizații fac acest lucru. Analiza prezentată în raportul *Fapte și cifre* mai arată că până și organizațiile conforme cu SEC ar trebui să depună mai multe eforturi. De exemplu, doar 50 % dintre aceste organizații își publică frecvent locurile lor de muncă vacante pe EURAXESS.

Ponderea organizațiilor care pun în aplicare o parte dintre acțiunile SEC în cadrul celor două principale grupe de organizații.

Sursa: Studiul privind SEC 2014

În sfârșit, cercetătorii din cadrul organizațiilor conforme cu SEC tind să genereze un număr mai mare de publicații și cereri de brevete, recunoscute drept factori care contribuie la creșterea economică și la crearea de locuri de muncă.

2.8. Edificarea SEC

În comunicarea privind SEC s-au identificat patru condiții pentru edificarea SEC: reforme întreprinse de statele membre cu privire la toate prioritățile SEC, punerea rapidă în aplicare a priorităților evidențiate în comunicare de către părțile interesate din domeniul cercetării, un sprijin mai substanțial din partea Comisiei pentru politicile naționale legate de SEC și o monitorizare transparentă.

Statelor membre le revine rolul principal în introducerea reformelor SEC la nivel național și în sprijinirea implementării lor de către organizații de finanțare a cercetării și de către

organizații care desfășoară activități de cercetare. Statele membre introduc treptat reformele SEC în programele naționale de reformă (PNR); în 2014, 19 PNR prezintă acțiuni SEC, comparativ cu numai 11 PNR în 2013. În cadrul Comitetului pentru Spațiul european de cercetare și inovare (ERAC), statele membre s-au angajat să lucreze la o structură de raportare comună începând cu 2014, în contextul semestrului european, în vederea abordării în mod coerent a priorităților SEC. Cu prilejul Consiliului Competitivitate din februarie 2014, statele membre s-au angajat să elaboreze o foaie de parcurs privind SEC la nivel european până la mijlocul anului 2015, care să ghideze punerea în aplicare a reformelor privind SEC la nivel național. Unele state membre au început să elaboreze foi de parcurs naționale privind SEC pentru a accelera punerea în aplicare a acestuia și pentru a asigura un mediu european mai competitiv și mai atractiv la nivel mondial.²²

Organizațiile părților interesate joacă un rol-cheie în realizarea de progrese privind prioritățile SEC, în baza Memorandumului de înțelegere și a declarației comune, precum și prin platforma părților interesate. Acestea promovează SEC în rândul membrilor lor²³. Un exemplu de susținere a obiectivelor SEC de către părțile interesate este încurajarea venită din partea platformei părților interesate pentru membrii săi de a participa activ la procesul strategiei de resurse umane pentru cercetători (HRS4R).

La nivel european, au fost mobilizate programele-cadru pentru a pune în aplicare politica privind SEC și pentru a institui elementele de bază ale SEC. Comisia sprijină statele membre și părțile interesate din cercetare în aceste eforturi prin intermediul a numeroase acțiuni, cum ar fi instrumentul ERA-NET COFUND, inițiativele lansate în baza articolului 185, programarea în comun, EURAXESS și abordările intersectoriale. De exemplu, modelul de acord de grant Orizont 2020 instituie obligația beneficiarului subvenției de a depune toate eforturile pentru a pune în aplicare Carta europeană a cercetătorilor și Codul de conduită pentru recrutarea cercetătorilor²⁴. În plus, beneficiarii de subvenții trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a promova egalitatea de șanse între bărbați și femei și pentru a asigura echilibrul de gen la toate nivelurile²⁵.

Comisia Europeană, în strânsă colaborare cu statele membre și cu contribuția platformei părților interesate, a elaborat **mecanismul de monitorizare a SEC (EMM)**. EMM devine tot mai mult un element esențial în procesul de elaborare a politicilor privind SEC. Astfel, este posibil să se monitorizeze în ce măsură statele membre, organismele de finanțare și instituțiile de cercetare susțin și implementează SEC.

Eforturile depuse până în prezent de cei implicați în parteneriatele SEC au fost încununate de succes, iar condițiile necesare pentru edificarea SEC au fost create. Cu toate acestea,

²² Prima dintre aceste foi de parcurs a fost adoptată de guvernul federal al Germaniei, la 16 iulie 2014.

²³ A se vedea, de exemplu, declarația Science Europe privind SEC din decembrie 2013: http://www.scienceeurope.org/uploads/PublicDocumentsAndSpeeches/120717_Science_Europe_ERA_Statement.pdf și nota LERU din mai 2014 - *An ERA for a change*: http://www.leru.org/files/publications/BP_ERAOFFCHANGE_FINAL.pdf

²⁴ Articolul 32 din acordul de grant general. http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/funding/reference_docs.html#h2020-mga

²⁵ Articolul 33 din acordul de grant general.

edificarea SEC este un proces progresiv, așa cum s-a întâmplat și în cazul construcției pieței interne. Angajamentul din partea tuturor celor implicați în parteneriatele SEC va constitui un factor esențial pentru accelerarea ritmului de implementare a SEC, care în prezent variază la nivelul statelor membre, al finanțării cercetării și al activităților de cercetare. El depinde în mare măsură de calitatea acțiunilor întreprinse de cei implicați pentru a-și îndeplini angajamentele, generând beneficii concrete și măsurabile pentru societate.

3. PROVOCĂRI VIITOARE

Implementarea SEC

Sunt necesare în continuare eforturi de implementare. Foaia de parcurs privind SEC la nivel european va fi elaborată până la jumătatea anului 2015 și va conține orientări și măsuri esențiale pentru abordarea blocajelor care persistă. Prin urmare, documentul va avea un rol esențial în furnizarea de instrucțiuni pentru implementarea SEC la nivel național, ținându-se cont, în același timp, de diversitatea sistemelor naționale de cercetare. Statele membre ar trebui să acorde o mai mare atenție SEC în procesul de elaborare a strategiilor naționale de cercetare și inovare puse în aplicare prin intermediul inițiativelor și planurilor naționale special concepute în acest domeniu. Ar putea fi luate în considerare diferite opțiuni pentru stimularea dezvoltării SEC, inclusiv opțiuni legislative dacă este necesar, bazate pe noile dispoziții privind SEC din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

În plus, Comisia va lansa o dezbatere cu statele membre cu privire la nivelul optim de coordonare și aliniere a strategiilor naționale de cercetare și la punerea în comun a fondurilor în domenii care se confruntă cu provocări societale, cu scopul de a mări impactul la nivelul UE. Această dezbatere ar putea avea ca rezultat definirea unui nivel de finanțare națională de care să se dispună într-un cadru european coordonat și formularea unor măsuri în vederea creșterii numărului de țări care susțin programarea în comun.

Pentru a crea infrastructuri europene de cercetare sustenabile esențiale este necesară o mai bună sincronizare între foile de parcurs naționale și europene privind infrastructurile de cercetare și punerea în comun a fondurilor aferente.

În cele din urmă, cooperarea internațională ar trebui să fie consolidată, ca o prioritate transversală a acțiunilor SEC. După cum se afirmă în strategia de cooperare internațională în domeniul cercetării și inovării, în abordarea sa față de țările AELS, statele vizate de politica de extindere a UE și țările incluse în politica europeană de vecinătate, se va pune accentul pe promovarea integrării sau alinierii la SEC.

Implicarea unor noi părți interesate

Părțile interesate de la nivel național și european ar trebui implicate în mod adecvat în elaborarea planurilor naționale de acțiune privind SEC și implicit în implementarea sa, în vederea asigurării angajamentului lor deplin față de valorile și beneficiile SEC. Platforma părților interesate este un instrument adecvat, care contribuie la procesul de elaborare și implementare a politicilor legate de SEC. Ea ar putea fi extinsă pentru a include mai mulți actori din domeniul cercetării. Succesul viitor al SEC va depinde de mobilizarea activă și de

adeziunea cercetătorilor și a părților interesate, astfel încât cercetarea să reflecte nevoile și provocările societății.

Maximizarea beneficiilor oferite societății de activitățile de cercetare și inovare

Este nevoie de o mai bună integrare a obiectivelor cercetării și inovării în numeroase politici conexe la nivel european și național. SEC se axează pe maximizarea potențialului sistemelor deschise de cercetare din Europa și pe încurajarea inovării. Concentrându-se pe sectoarele de cercetare, Europa poate oferi cadrul necesar pentru ca regiunile să se specializeze în domeniile lor de competență. Această abordare paneuropeană a specializării inteligente se va traduce printr-o strategie mai consolidată în domeniul cercetării, constând în reunirea celor mai strălucite minți pentru a asigura împreună excelența în cercetare. Abordările regionale transfrontaliere contribuie la propagarea excelenței în cercetare și la ameliorarea conformității cu SEC.

Edificarea unui SEC complet funcțional trebuie să constituie un scop principal al inițiativelor politice viitoare în domeniul cercetării și al inovării. Acesta ar trebui să recunoască faptul că este necesar ca știința să ofere soluții sustenabile pentru provocările societale, că se resimte o nevoie tot mai acută de integritate și responsabilitate în cercetare și că se tinde către un nou mod de desfășurare a activităților de cercetare și de partajare a rezultatelor, și anume Science 2.0.

Sprijin permanent pentru SEC din partea Comisiei Europene

Comisia va continua să sprijine statele membre și părțile interesate din domeniul cercetării în eforturile lor de a consolida SEC, punându-le la dispoziție informații privind bunele practici existente. Se va institui un mecanism de sprijin al politicilor în cadrul programului Orizont 2020 și se vor organiza seminarii dedicate schimbului de experiență. Comisia va garanta că programul Orizont 2020 sprijină funcționarea SEC, atât prin măsuri specifice, cât și prin măsuri transversale. Un exemplu clar care ilustrează sprijinul acordat de UE pentru SEC este viitorul sistem de pensii RESAVER (Retirement Savings Vehicle for European Research Institutions)²⁶ care, prin înlăturarea obstacolelor din calea mobilității cercetătorilor și prin asigurarea unor pensii sigure și sustenabile pentru profesioniștii din domeniul cercetării, va contribui la crearea unei piețe europene a forței de muncă pentru cercetători.

Consolidarea monitorizării SEC

EMM se bazează pe indicatori și pe mecanisme de colectare a datelor, convenite împreună cu statele membre. Monitorizarea SEC s-a dovedit utilă în măsurarea progreselor înregistrate în privința acțiunilor politice legate de SEC. Acest exercițiu are, însă, limitele sale, dat fiind caracterul voluntar al studiilor realizate, care limitează utilizarea rezultatelor în procesul de elaborare a politicilor. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru identificarea și adaptarea unor indicatori esențiali ai progreselor înregistrate la nivelul SEC și, eventual, pentru extinderea anvergurii EMM.

²⁶ <http://ec.europa.eu/euraxess/index.cfm/rights/resaver>

4. CONCLUZII

Raportul confirmă faptul că parteneriatul privind SEC a înregistrat progrese satisfăcătoare în edificarea Spațiului european de cercetare. Condițiile necesare pentru edificarea SEC identificate în comunicarea privind SEC din 2012 sunt acum în vigoare:

- statele membre adoptă, într-o măsură tot mai mare, măsuri de sprijinire a SEC, care se reflectă în programele lor naționale de reformă.
- Organizațiile părților interesate susțin în permanență agenda SEC.
- UE a integrat SEC în semestrul european, acordă o finanțare substanțială pentru măsurile privind SEC și promovează recrutarea deschisă, accesul liber la publicații și date, precum și egalitatea de gen prin intermediul programului Orizont 2020.
- A fost instituit un mecanism solid de monitorizare, care furnizează date privind progresele înregistrate, și care reprezintă un element esențial în procesul de elaborare a politicilor privind SEC.

Edificarea SEC rămâne un proces progresiv, așa cum s-a întâmplat și în cazul construcției pieței interne. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi mai susținute pentru ca SEC să fie complet funcțional. Mai mult ca niciodată, implementarea SEC și buna sa funcționare depind de statele membre și de părțile interesate din cercetare.

Conformitatea cu SEC este asociată înaltei performanțe:

- sistemele de cercetare deschise și atractive sunt mai inovatoare;
- instituțiile conforme cu SEC elaborează un număr mai mare de publicații și cereri de brevet per cercetător.

Nu există o singură modalitate de a edifica SEC. În special:

- SEC tinde să fie mai eficient atunci când sunt în vigoare măsuri naționale susținute de organizații de finanțare a cercetării și de organizații care desfășoară activități de cercetare;
- micile organizații de cercetare par să fie mai puțin conforme cu SEC în comparație cu marile organizații de cercetare.